



חוזר יחידה
תנאי שירות ויחסי עבודה
 נציבות שירות המדינה



ה' בתמוז תשפ"א
 15 ביוני 2021
 0491-0006-2021-000017
 חוזר 17/2021

לכבוד

הסמנכ"לים הבכירים למנהל ומשאבי אנוש במשרדי הממשלה וביחידות הסמך
 המנהלים האדמיניסטרטיביים בבתי החולים הממשלתיים
 מנהלי משאבי אנוש במשרדי הממשלה וביחידות הסמך
 מנהלי משאבי אנוש בבתי החולים הממשלתיים

שלום רב,

הנדון: העסקת עובדים בתקן אזרח ותיק בשירות המדינה

1. רקע

במסגרת היערכות המדינה להזדקנות האוכלוסייה, והרצון לשלב מבוגרים בתעסוקה, קיבלה הממשלה החלטה מס' 834 ביום א' טבת התשע"ו, 13 בדצמבר 2015. בהתאם להחלטה גובשה תכנית ניסיונית למסלול העסקה בשירות המדינה אשר יועד לאזרחים ותיקים מעבר לגיל הפרישה. לתכנית הניסיונית הוקצו 60 תקנים שחולקו ל- 21 משרדי ממשלה ויחידות סמך. נוכח המדדים המעידים על הצלחת התכנית הניסיונית האמורה קיבלה הממשלה ביום י"ג כסליו ה'תשפ"א, 29 בדצמבר 2020, החלטה מס' 592 שבה נקבע כי הפיילוט הסתיים בהצלחה וכי החל משנת 2021 מסלול התעסוקה לאזרחים ותיקים בשירות המדינה יורחב ל 400 תקנים, בהתאם לאמות המידה וכללים שיוגדרו על-ידי נציב שירות המדינה.

מטרת חוזר זה היא לפרט את מסגרת העסקת אזרחים ותיקים, המשרות והעיסוקים בהם ניתן להעסיק אזרחים ותיקים, הכללים להעסקתם וכן זכויותיהם וחובותיהם. ככלל, הוראות התקשי"ר יחולו על עובדים אלו. אולם, בכל מקרה של סתירה בין הוראות התקשי"ר לבין חוזר זה, יגברו הוראות חוזר זה.

2. הגדרות:

- א. "אזרח ותיק" - אזרח/ית שעברה/ה את גיל הפרישה, כהגדרתו בסעיף 3 לחוק גיל פרישה התשס"ד-2004 (להלן: "חוק גיל פרישה").
- ב. "עובד/ת" - אזרח/ית ותיק/ה שמתקבלים לעבוד במסגרת תקן אזרח ותיק.



חוזר יחידה תנאי שירות ויחסי עבודה נציבות שירות המדינה



- ג. "תקן אזרח ותיק" - שעות עבודה שהוקצו לצורך העסקת אזרח ותיק בשירות המדינה. היקף ההעסקה הוא עד 120 שעות בחודש. **למען הסר ספק, אין מדובר בהעסקה בתקן המשרד כמשמעותו בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959 (להלן: "חוק המינויים").**
- ד. "חלקיות העסקה" - ערך המחושב על ידי חלוקת מספר שעות העבודה בפועל בשעות העבודה החודשיות במשרה מלאה בת 42 שעות שבועיות.
- ה. "יום עבודה" - כל יום מימי השבוע זולת אם הוא יום שישי, יום שבת, ימי שבתון, מועד ממועדי ישראל, המפורטים בסעיף 18א(א) לפקודת סדרי שלטון ומשפט, התש"ח-1948 וערביהם, חול המועד ויום העצמאות. יובהר כי, למי שאינם יהודים הזכות לקיים ימי מנוחה בשבתם וחגיהם.

3. אוכלוסיית היעד

- תקני אזרח ותיק מיועדים לאזרחים ותיקים מעבר לגיל פרישה כמשמעותו בחוק גיל פרישה (מגיל 67 לגבר, ומגיל 62 לאישה). יודגש כי אין הגבלה לגבי גיל הקליטה מעבר לאמור.
- עובדים שהם גמלאי שירות המדינה ניתן יהיה להעסיקם בתקני אזרח ותיק בסייגים הבאים:
- חלפה חצי שנה לפחות ממועד פרישתו של הגמלאי משירות המדינה;
 - גמלאי שירות המדינה לא יועסק בתפקיד אותו מילא קודם פרישתו;
 - גמלאי שירות המדינה לא יועסק באגף בו שירת קודם פרישתו;

4. תקן אזרח ותיק

עובדים בתקן אזרח ותיק יועסקו בהעסקה שעתית, עד 120 שעות בחודש ולתקופה של עד שלוש שנים, שניתנת להארכה לעד שנתיים נוספות באישור מיוחד של הנציבות ובהמלצת המשרד. **מימון התקנים יהא מתקציב "שעות העסקה" של המשרדים, ללא תוספת תקציב או שעות.** העסקת אזרחים ותיקים תהיה בתפקידי עזר לעובדי המדינה והם יבצעו משימות שלא היו מוטלות על עובד מדינה בתקן קבוע במשרה מלאה. להרחבה ראה (נספח א').

5. גיוס וקליטה

- א. משרות בתקן אזרח ותיק הופטרו ממכרז על פי החלטה 2053 של ועדת השירות מיום 4 ינואר 2017. בהתאם להחלטה זו, העובדים יגויסו בהליך גיוס מקוצר על פי פסקה 11.933 בתקשי"ר.
- ב. בעת הליך הגיוס, יקפיד האחראי על מימוש זכויותיהן של נשים להעדפה מתקנת וייצוג הולם, וכן על העדפה מתקנת וייצוג הולם לשאר האוכלוסיות שנקבעו בסעיף 15 (א) לחוק המינויים.
- ג. בהתאם להוראות פסקה 11.933 (ב)(1)(ד) לתקשי"ר, אין לאשר מועמדות של עובדים בעלי קרבת משפחה לאחד מעובדי המשרד אלא מנימוקים מיוחדים שיירשמו.
- ד. בעת קליטת העובדים, הם יסווגו במרכיב"ה לתת קבוצת עובד 39 - "חווה אזרחים ותיקים".
- ה. על המועמדים לתקן אזרח ותיק יהיה להמציא אישור כשירות רפואית ההולמת את מטלות המשרה כפי שפורסמה כחלק מתהליך המיונים והקליטה.



חוזה יחידה תנאי שירות ויחסי עבודה נציבות שירות המדינה



- ו. על העובדים לא יחולו הוראות פרק משנה 13.8 בדבר תקופת ניסיון. עם זאת, במהלך תקופת ההעסקה, על הממונה הישיר לקיים שיחות משוב עם העובדים על תפקודם והתקדמותם בעבודה, ולמסור על כך דיווח בכתב למנהל היחידה או לאחראי.
- ז. עובד שזכה במכרז או נבחר לאיש משרה תקנית במילוי מקום, לא יישמר לו תקן אזורי ותיק.
- ח. עובד שאישי תקן אזורי ותיק במשרד כלשהו, ועבר למשרד אחר, תחשב התקופה שבה עבד במשרד הראשון, כחלק ממשיך התקופה הכוללת שניתן להעסיקו במסגרת התכנית.
- ט. עובד שהפסיק את העסקתו והחל העסקתו מחדש תוך ששה חודשים, יישמרו לו זכויותיו לצורך מכסות ימי מחלה וחופשה.
- י. בכל מקרה, לא יועסק עובד בתקן אזורי ותיק למעלה משלוש שנים במצטבר, גם אם הועסק לסירוגין, או בהפסקות, למעט באישור הנציבות כאמור בסעיף 4 לעיל.
- יא. עובד לא יהיה זכאי להתמודד במכרזים פנימיים ובין-משרדיים בכל תקופת העסקתו.

6. מסגרת העסקה

- א. עובד בתקן אזורי ותיק יועסק בחוזה מיוחד על פי תקנה 1 (3) לתקנות שירות המדינה (חוזה מיוחד) התשי"ד-1960. בהתאם לסיווג העיסוקים נקבע בתאום עם אגף השכר והסכמי עבודה במשרד האוצר, כי עובד בתקן מינהלי יועסק בשכר לשעה בסך 30.7 ₪ (דרגה 90 בדירוג 587, מקביל לדרגה 37 בתקן) ואילו עובד בתקן מקצועי יועסק בשכר לשעה בסך 41.19 ₪ (דרגה 120 בדירוג 587, מקביל לדרגה 41 בתקן). רמת השכר של העובד לא תיגזר מהשכלתו אלא מסיווג משרתו (מינהלי/מקצועי, ראו נספח א'). למען הסר ספק, השכר עשוי להתעדכן בהתאם להנחיות הממונה על השכר, כפי שיתעדכנו מעת לעת.
- ב. העובד לא יהיה זכאי לגמולי השתלמות.
- ג. שעות נוספות - שעות נוספות ישולמו בהתאם לחוק שעות עבודה ומנוחה, התשי"א-1951, ולפרק 27.2 לתקשי"ר, לפי ביצוע שעות נוספות בפועל ביום העבודה. שעות אלה הינן חלק ממכסת השעות המוקצות לתקן אזורי ותיק. לפיכך, יש לוודא כי סך השעות הרגילות והנוספות לא יחרוג ממסגרת השעות שהוקצו לתקן ובכל מקרה לא יעלה על 120 שעות לחודש. למען הסר ספק, הזכאות לתשלום בעד שעות אלו הינה עבור השעות הנוספות העודפות על מכסת שעות העבודה היומיות של עובד במשרה שלמה.
- ד. תוספת משמרות - במקרה בו תאושר העסקת העובד במשמרות, תשולם תוספת משמרות בהתאם להוראות סעיף 27.62 לתקשי"ר.
- ה. תשלום בגין עבודה ביום שישי (אם אושרה העבודה ביום זה על ידי המנכ"ל או מנהל יחידת הסמך) - ערך שעת עבודה ביום שישי הוא 100%.
- ו. תשלום בגין עבודה ביום מנוחה שבועי או במועדי ישראל - לא יועסקו עובדים בשבת או במועדי ישראל אלא במקרים חריגים, על פי אישור פרטני מנש"מ, ולאחר קבלת היתר מהממונה על חוק שעות עבודה ומנוחה במשרד הכלכלה.



חוזר יחידה תנאי שירות ויחסי עבודה נציבות שירות המדינה



- ז. תשלום עבור ימי חג - בהתאם להוראות הדין, העובדים יהיו זכאים לתשלום מלא עבור 9 ימי חג בשנה, על פי דתם או בחגי ישראל וזאת לאחר שהשלימו 3 חודשי עבודה והם היו אמורים לעבוד ביום שחל בו החג אך לא עבדו בשל החג. ימי החג ימנו במסגרת מכסת השעות החודשית המאושרת כפי שנקבעה במועד קבלתם לעבודה, וזאת עד לתקרה של 120 שעות חודשיות בלבד. במקרים שבהם השלימו העובדים את מכסת השעות החודשית המאושרת לא תשולם להם תמורה עבור יום החג. בגין יום חג החל בשבת, העובד לא יהיה זכאי לתשלום.
- ח. שכר עידוד - עובדים בתקן אזורי ותיק לא יהיו זכאים לשכר עידוד, גם במקומות בהם מונהג שכר עידוד.
- ט. מענק יובל - עובדים שנקלטו בתקן אזורי ותיק לא יהיו זכאים לתשלום מענק יובל.
- י. הפרשה לקופת גמל - בהתאם לכללים המפורטים בהוראת תכ"מ 13.7.2, יבוצעו הפרשות לקופת גמל, על פי בחירת העובד.
- יא. קרן השתלמות - העובד יהיה זכאי להפרשה לקרן השתלמות, על פי בחירתו, אם יחפוץ בכך. בסיס השכר לעניין ההפרשות יהיה כל רכיבי המשכורת הפנסיונית. העובד לא יהיה זכאי להפרשה לקרן השתלמות בגין רכיבי עבודה נוספת, החזר הוצאות, ביגוד, גילום מס וזקיפת הטבה למס וכן רכיבי שכר נוספים הנגזרים מערך השעה. לעובד יופרשו לקרן השתלמות מידי חודש בחודשו 7.5% מבסיס השכר, וכן ינוכו מידי חודש מבסיס השכר 2.5%, ויועברו לקרן ההשתלמות.
- יב. פיצויי פיטורים - עובדים שהועסקו על בסיס שעות לפחות שנה ברציפות, ושירותם הסתיים בנסיבות המזכות בפיצויי פיטורים, זכאים להשלמה לפיצויי פיטורים בהתאם לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 ולפרק 83.2 בתקש"ר. השלמת פיצויי פיטורים תהיה לשיעור של משכורת אחת לכל שנת עבודה. חישוב השלמת הפיצויים ייעשה על פי ממוצע משוקלל של שעות עבודה בחודש במשך 12 החודשים האחרונים להעסקתו, כפול ערך שעה, כפול מספר שנות ההעסקה. 6% הפקדת המעביד לפיצויים, יבואו במקום 72% מפיצויי הפיטורים, על פי סעיף 14 לחוק זה, בגין רכיבי המשכורת המובאים בחשבון לעניין חישוב פיצויי פיטורים.

7. תנאי שירות לעובדים בתקן אזורי ותיק

א. חופשה -

- (1) מכסת ימי החופשה לעובדים תהיה 22 ימי חופשה בשנה קלנדרית. ערך יום היעדרות מפורט בסעיף 4.א.7.
- (2) לאור העובדה שהעובדים מועסקים בחלקיות משרה, עובדים יוכלו לנצל את ימי החופשה שעומדים לרשותם במהלך חודש קלנדרי מסוים כל עוד לא השלימו באותו החודש את מכסת שעות העבודה החודשיות שנקבעו להם, כך שלא יחרגו ממכסת שעות העבודה החודשיות אשר משקפות את היקף משרתו כפי שנקבעה על-ידי המשרד.
- (3) ניתן לצבור עד 55 ימי חופשה. ימי חופשה עודפים יימחקו.



חוזר יחידה

תנאי שירות ויחסי עבודה

נציבות שירות המדינה



- 4) שכר העבודה לכל יום חופשה שווה לשכר היומי הממוצע שהשתכר העובד בשלושת החודשים המלאים שקדמו ליציאה לחופשה (השכר ב- 3 החודשים שקדמו חלקי 62.5, לעובד המועסק במשרד שבו נהוג שבוע עבודה של 5 ימים, או חלקי 75, לעובד המועסק במשרד שבו נהוג שבוע עבודה של 6 ימים). אם ברבע השנה שקדם לחופשה היו חודשי עבודה שלא היו מלאים, יש לחשב לפי רבע השנה של העבודה המלאה ביותר ב-12 החודשים שקדמו לחופשה (3 חודשים רצופים במשך השנה האחרונה, לפי בחירת העובד, בהם עבד באופן מקסימלי). חישוב זה יפה גם לחישוב ערך יום חג (ראה סעיף 2.6) וחישוב ערך יום מחלה.
- ב. חופשת אבל – העובד יהיה זכאי לימי חופשת אבל בתשלום. ערך יום חופשת אבל יהיה בהתאם לחישוב ערך יום חופשה.
- ג. חופשת מחלה:
- 1) המכסה תקבע עפ"י הכללים הנהוגים לגבי עובדי המדינה בכפוף לחלקיות משרתו המשתנה מדי חודש, כמפורט בסעיף 33.20 בתקשי"ר.
 - 2) עובד יהיה זכאי לתשלום בגין הימים שבהם נעדר עקב מחלה החל מהיום הראשון (עד תקרת המכסה) ורק בעבור ימים בהם היה אמור לעבוד, בהתאם לסיכום עם הממונה.
 - 3) שעות המחלה ימנו במסגרת מכסת השעות החודשית המאושרת כפי שנקבעה במועד קבלתם לעבודה, וזאת עד לתקרה של 120 שעות חודשיות בלבד.
- ד. ימי "הצהרה" – העובד יהיה זכאי לשני ימי הצהרה בשנה, בהתאם לפסקה 33.242 בתקשי"ר. ימי ההצהרה ימנו במסגרת מכסת השעות החודשית המאושרת כפי שנקבעה במועד קבלתם לעבודה, וזאת עד לתקרה של 120 שעות חודשיות בלבד.
- ה. קצובות הבראה וביגוד - העובד יהיה זכאי לקצובת הבראה וביגוד בהתאם לחלקיות משרתו המשתנה מדי חודש. התשלום יבוצע בכל חודש על פי זכאותו השנתית חלקי 12, במכפלת חלקיות העסקת העובד בכל חודש. בחודש דצמבר יבוצע חישוב סופי ומדויק באשר לזכאות באותה שנה.
- ו. קצובת נסיעה - קצובת נסיעה תשולם בהתאם להוראות החוק וצו ההרחבה בנושא, או עבור כרטיס "חופשי חודשי" - לפי הנמוך מבין השניים.
- ז. ימי בחירה – העובד יהיה זכאי לשני ימי בחירה, בהתאם לסעיף 32.41 בתקשי"ר, וזאת לאחר השלמת 3 חודשים במשרה. ימי הבחירה ימנו במסגרת מכסת השעות החודשית המאושרת כפי שנקבעה במועד קבלתם לעבודה, וזאת עד לתקרה של 120 שעות חודשיות בלבד.
- ח. החזר הוצאות אש"ל וכלכלה – העובד יהיה זכאי להחזר הוצאות אש"ל וכלכלה בהתאם לפרק משנה 26.2 בתקשי"ר.
- ט. החזר הוצאות רכב – העובד לא יהיה זכאי להחזר הוצאות רכב.
- י. החזר הוצאות טלפון נייד - החזר הוצאות טלפון נייד יהיה בהתאם לשיקול דעת האחראי.
- יא. החזר הוצאות בגין תשלום לאגודות מקצועיות – העובד לא יהיה זכאי להחזר בגין תשלום לאגודות מקצועיות.



חוזר יחידה
תנאי שירות ויחסי עבודה
נציבות שירות המדינה



8. הדרכה ורווחה

א. הדרכה -

- (1) העובד יהיה זכאי להשתתף בפעילויות הדרכה משרדיות. כמו כן, המשרדים יהיו רשאים לאשר השתתפות העובדים בקורסים חיצוניים ובלבד שהקורסים הם בתחומי הכשרה הנוגעים לליבת העיסוק של העובד ושהיקף הקורסים לא יעלה על 60 שעות לימוד.
- (2) השתלמויות הכוללות גיבוש חברתי – העובד יהיה זכאי להשתתף בהשתלמויות הכוללות גיבוש חברתי בהתאם לחוזר מס' 7 של אגף הדרכה, השכלה ורווחה. למען הסר ספק, על העובדים יחול סעיף ד (2) לחוזר. שכר עובד שהשתתף ביום השתלמות, ייקבע על פי החישוב בסעיף 4.א.7 לחוזר זה.
- ב. השכלה – העובד לא יהיו זכאים להשתתפות ברכישת השכלה כללית.

ג. רווחה -

- (1) העובדים יהיו זכאים לסל רווחה לו זכאים עובדים קבועים.
- (2) האחראי רשאי לאשר מסיבת פרידה לעובד ותיק בהתאם להוראת תכ"ס 13.13.2.
- (3) על העובדים יחולו הוראות פרק משנה 06.5 בדבר פעילויות ספורט.
- (4) העובדים לא יהיו זכאים לכפל הטבות של גמלאי ועובד.

9. משמעת

כללי המשמעת כמופיע בתקשי"ר וכל הוראות הדין, יחולו במלואם על עובדים המועסקים במשרת אזור ותיק.

10. בקרה, מדידה והערכת ביצועים

אגף בכיר לבקרת ניהול ההון האנושי יבצע בקרה על יישום תכנית זו במשרדי הממשלה, יחידות הסמך ובתי החולים הממשלתיים. הבקרה תבצע על-ידי בחינת מידת השגת המטרות והיעדים של מדיניות הנציבות באמצעות מדדים מוסכמים.

בכדי לבחון את מידת השגת המטרות והיעדים שנקבעו לעיל, הוגדרו מדדי הצלחה עיקריים. הצלחה, פירושה עמידה בנורמות אותן הגדירה הנציבות. חישוב המדדים יתבצע בכל אחד ממשרדי הממשלה, יחידות הסמך ובתי החולים הממשלתיים.

להלן המדדים שנקבעו לבחינת אופן יישום מדיניות העסקת אזרחים ותיקים בשירות המדינה בתקן אזור ותיק:




חוזר יחידה
תנאי שירות ויחסי עבודה
 נציבות שירות המדינה



1. תקינות - עמידה בכללי הנוהל ובתהליכי העבודה
 2. יעילות- באמצעות סקרי שביעות רצון של מנהלים ועובדים
- בתום שנה מפרסום נוהל זה תתקיים בקרה, מדידה והערכת ביצועים על-ידי אגף בכיר לבקרת ההון האנושי בנציבות שירות המדינה בהתקיים בסיס נתונים תקף ומהימן שיאפשר מדידה ושיקוף תמונת מצב להערכת המדיניות הקבועה בנוהל זה.

האמור בלשון זכר גם לשון נקבה במשמע ולהפך

בכבוד רב,

 תאופיק עאסלה
 מנהל תחום תנאי שירות ויחסי עבודה

העתק: פרופ' דניאל הרשקוביץ, נציב שירות המדינה
 מר אבי חליבה, הממונה על משרדי הממשלה ויח' הסמך, נש"מ
 מר מוטי אהרוני, סגן נציב שירות המדינה, אגף בכיר לבקרת ניהול ההון האנושי, נש"מ
 מר יוני דוקן, הממונה על מערכת הבריאות, נש"מ
 מר ציון לוי, מנהל אגף בכיר פרישה וגמלאות, נש"מ
 גבי עינת דרור, מנהלת תחום בכיר הון אנושי (תנאי שירות ויחסי עבודה), נש"מ



חוזר יחידה
תנאי שירות ויחסי עבודה
נציבות שירות המדינה



נספח א'

תקן "אזרח ותיק"

- א. בהתאם להחלטת הממשלה, עובדים בתקן אזרח ותיק (להלן: "העובדים") יועסקו בהעסקה שעתית, עד 120 שעות בחודש, ולתקופה של עד שלוש שנים שניתנת להארכה באישור נציבות שירות המדינה לשנתיים נוספות.
- ב. עובד בתקן אזרח ותיק יועסק בחוזה מיוחד על פי תקנה 1 (3) לתקנות שירות המדינה (חוזה מיוחד) התש"ך-1960.
- ג. משרדי הממשלה ויח' הסמך שיוקצו להם תקני אזרח ותיק, יעבירו תיאורי עיסוק לרפרנטים בנש"מ שיאשרו אם הם עונים על אחד מהכללים הבאים:
 - 1) אופי העיסוק ומטלותיו מאפיינים משרות בעלי תחלופה גבוהה (לדוגמא - מוקדנים).
 - 2) העיסוק כולל משימות שלא היו מוטלות על עובד מדינה בתקן קבוע במשרה מלאה. לא יאושרו עיסוקים הכוללים:
 - 1) סמכויות חתימה או סמכויות סטטוטוריות.
 - 2) ניהול עובדים / תקציב / פרויקטים.
 - 3) מטלות זהות לאלו המוטלות על עובד מדינה קבוע בתקן במשרד, ללא הבחנה ביניהם או יצירת מדרג.
- ד. בעת אישור תיאור העיסוק הוא יסווג לדירוג 525 אזרח ותיק, באחת משתי הדרגות הבאות:
 - 1) תקן אזרח ותיק מינהלי – לפעילויות עזר בעלות אופי מינהלי כגון סיוע במטלות מזכירות וארכיב, נהיגה, סיוע במילוי טפסים, סיוע בקבלת קהל, רישום לפעילויות, מענה לפניית ציבור, סיוע לצוותים רפואיים.
 - 2) תקן אזרח ותיק מקצועי – לפעילויות סיוע, ייעוץ והדרכה מקצועיים, כגון סיוע בעיבוד וניתוח נתונים, סיוע בניסוח נהלים (אין הכוונה להקלדה), ייעוץ והדרכה בנושאים מקצועיים, סיוע פעילויות המצריכות הסמכה, רישיון או תואר פרופסיונלי.
- ה. אין להעסיק עובדים בתקן אזרח ותיק במשרות אמון.